

Tal av utrikesminister Ann Linde vid Folk och Försvars Rikskonferens 2022

Det talade ordet gäller.

Ers Majestät,

Kära åhörare,

Jag har varit i Ukraina många gånger. De senaste tre gångerna har jag besökt olika ställen på den så kallade kontaktlinjen, gränsen mellan regeringskontrollerat och icke-regeringskontrollerat område. Där upplever man in på bara skinnet hur konflikten handlar om människors vardagsliv. Barnen som leker ute har fått lära sig att akta sig för ryska minor, missiler och granater. De riktigt små barnen, som ännu inte lärt sig skilja på en leksak och en mina, kan förlora sitt liv eller får skador för livet när minan exploderar i handen. De tusentals skott som avlossats gör sig påmind på varenda byggnad. Sjukhuset jag besökte var i princip sönderfallet. Skolor var sönderbombade. Ungefär två miljoner ukrainare har flytt från regionen, men alla har inte kunnat fly. Jag träffade en familj som sett sin by och hela sin familj splittrad. Vi glömmer lätt bort att denna konflikt redan har kostat nästan 14 000 människor livet sedan 2014. Att detta sker i ett grannland, bara tre timmars flygtid från Sverige, är svårt att ta in.

Jag har i flera sammanhang fördömt den militära kraftsamling som Ryssland genomfört över tid längs gränsen till Ukraina. Låt mig vara glasklar: den svenska regeringen anser inte att Ryssland – eller något annat land – har rätt att hindra en annan stats suveräna rätt att göra sina säkerhets- och utrikespolitiska vägval. Den regelbaserade världsordningen, byggd på folkrätten och multilateralism, är något vi måste försvara och något som vi inte får ta för givet.

Vi har precis avslutat ett lyckat svenskt ordförandeskap i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa.

Från tid till annan dyker frågan upp vad Sveriges OSSE-ordförandeskap egentligen har betytt för Sveriges och Europas säkerhet. Jag kan konstatera att det har betytt väldigt mycket. Låt mig ge några konkreta exempel:

– Den europeiska säkerhetsordningen och det breda säkerhetsbegreppet behöver värnas. Det visar inte minst den senaste månadens öppna ifrågasättande av detta.

– Behovet av en plattform för dialog baserad på gemensamma åtaganden är större idag än någon gång sedan det kalla krigets slut. OSSE:s relevans som forum för sådan dialog var tydlig i december i Stockholm under ministerrådsmötet. Omkring 50 utrikesministrar närvarade och hade öppna och viktiga diskussioner. Förutom i plenum hölls ca 200 bilaterala möten! Dessutom fattade vi beslut om en resolution som kopplar ihop klimathotet och konflikter. Med denna resolution har OSSE fått mandat att jobba med klimat och säkerhet, och identifiera var klimatförändringarna kan leda till konflikter.

– OSSE:s betydelse som plattform för konfliktlösning har varit enormt viktigt - framförallt i det arbete som vi lagt ner på konflikterna i Ukraina, Transnistrien, Södra Kaukasus och - mindre uppmärksammat - när stridigheter blossade upp längs gränsen mellan Kirgizistan och Tadzjikistan. När stridigheterna eskalerade tog jag initiativ till samtal med de båda ländernas utrikesministrar, före både Ryssland och Turkiet, och kunde arbeta för deeskalering och en lösning med diplomati.

– Som ordförande var det viktigt för mig att besöka samtliga fältmissioner och att alltid träffa civilsamhället, som alltid lyfte jag fram deras viktiga perspektiv. Detta har bidragit till att vi har satt fokus på OSSE:s stora mervärde genom närvaro på marken.

– Sverige har som ordförande verkat för att den ryska aggressionen mot Ukraina och den ryska illegala annekteringen av Krim hållits högt på OSSE:s agenda. Det har snart gått åtta år sedan Ryssland illegalt annekterade Krimhalvön. Bara för att tiden går blir inte denna folkrättsstridiga handling mer acceptabel. Vi har markerat vikten av att OSSE ska kunna verka fritt i enlighet med sitt mandat i hela Ukraina. OSSE:s särskilda övervakningsmission SMM ser utmaningar med detta dagligen. Som exempel har Ryssland stört ut både OSSE:s övervakningsdrönare och skickat ut störningssignaler mot fartygstrafiken i Mariopuls hamn. Allt detta är naturligtvis oacceptabelt.

Sveriges ordförandeskap har definitivt satt avtryck som kommer att bestå.

Låt mig blicka framåt och peka på några prioriteringar inom utrikes- och säkerhetspolitiken under det kommande året.

Kopplingen mellan klimat och säkerhet har blivit tydligare och mer påtaglig. Klimathotet är också en säkerhetspolitisk ödesfråga som kommer att vara ett av mina främsta fokusområden. Klimatsäkerhet handlar om frågor som vattenbrist som leder till konflikter om resurser, om

oförmågan att kunna leva på olika platser på jorden vilket driver människor på flykt. Det handlar om extrema väderförhållanden som bidrar till ökade risker i samhället. I Arktis smälter isen allt fortare. Intresset för naturtillgångar och nya handelsvägar i Arktis ökar samtidigt som allt fler militära förmågor etableras. I utrikes- och säkerhetspolitiken måste vi ta de klimatrelaterade säkerhetshoten på största allvar. De som blundar för detta begår ett stort misstag.

Den europeiska säkerhetsordningen måste fortsatt värnas. Rysslands uttryckliga vilja att förneka andra länder den självklara rätten att göra egna säkerhetspolitiska vägval, och försöken att återskapa intressesfärer är oacceptabla. Det är något som vi är helt eniga om i EU. Och från svensk sida är vi mycket tydliga: samtal om den europeiska säkerhetsordningen påverkar vår säkerhet och bör därför också inkludera oss. Detta är ett budskap som Sverige och Finland delar.

Globalt står Sverige alltid upp för mänskliga rättigheter och för det civila samhället. Sverige har konsekvent tagit upp det allt allvarigare läget för det ryska civila samhället och stått upp för de mänskliga rättigheterna. Vår tvåspårspolitik – där vi förenar principfasthet i försvaret av internationell rätt och den europeiska säkerhetsordningen med strävan efter samarbete på områden där vi har ett intresse, och stöd till det ryska civilsamhället – är av stor vikt.

Sverige ska alltid stå upp för civilsamhället. Som alla har sett så försämras nu situationen i Kazakstan snabbt. Det dödliga och våldsamma svaret på demonstrationerna är mycket oroande. Den bakomliggande orsaken till protesterna är verklig folklig ilska över djupt rotad korruption och statens oförmåga att göra livet bättre för sina medborgare.

Den organiserade brottsligheten utgör ett växande hot mot våra samhällen. De bakomliggande kriminella strukturerna är i princip alltid gränsöverskridande. Med digitaliseringen av våra samhällen följer också ökad cyberkriminalitet. För ett och ett halvt år sedan utnämnde jag därför ett särskilt sändebud mot organiserad brottslighet. Ett antal ambassader är särskilt utpekade för att jobba aktivt med kampen mot organiserad brottslighet. Utrikesdepartementet deltar därmed aktivt i linjen mot kriminaliteten.

Internationell terrorism, våldsbejakande extremism och radikalisering är ett annat område som kräver nära samarbete internationellt. Hybridhoten uppträder här och nu. Listan kan göras

lång - det kan handla om cyberangrepp, desinformationskampanjer, investeringar i strategisk infrastruktur, eller försök att utnyttja migranter för politiska syften.

Kinas ökade ambitioner utgör en av de största globala utmaningarna sedan Berlinmurens fall. För Sverige och EU utgör Kinas framväxt både utmaningar och möjligheter. Regeringens förhållningssätt gentemot Kina definieras utifrån ett helhetsperspektiv, förankrat i den skrivelse "Arbetet i frågor som rör Kina" som riksdagen enhälligt ställt sig bakom, där nyttan för Sveriges säkerhet ska stå i centrum samtidigt som nyttan för det svenska samhället ska beaktas.

Pandemin har också gett oss många smärtsamma lärdomar: Om vikten av ett bättre globalt hälsosystem, där tillgången på vaccin tyvärr blev ett utrikespolitiskt instrument. Rika länder beställde initialt mer vaccin än vad som behövdes vilket påverkade den globala tillgången negativt.

Men pandemin är också en "infodemi" där desinformation sprids dagligen. Olika regioner i världen har utmanats av en mängd typer av falsk information. I en FN-studie identifierades att Ukraina under en sexmånadersperiod under 2020 nåtts av 250,000 falska meddelanden relaterade till Covid-19 i ukrainsk media och på sociala nätverk. "Infodemin" har direkt påverkat Ukrainas, och många andra nationers, förmåga att effektivt kunna skydda människors liv och hälsa.

De goda nyheterna är att vi har flera verktyg för att hantera de säkerhetspolitiska utmaningar vi står inför:

För Sverige är det oersättligt med ett EU som är handlingskraftigt, som håller ihop och agerar utifrån gemensamma värderingar. EU är vår viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska plattform. EU:s åtgärder mot Lukasjenkos utnyttjande av migranter i politiska syften är ett exempel på sådant samfällt agerande, i nära samarbete med våra partners. Om ett år påbörjas vårt ordförandeskap i EU – och vi kommer att vara väl förberedda.

En stark transatlantisk länk är och förblir central för europeisk säkerhet. Sverige välkomnar att steg tas för att ytterligare stärka samarbetet mellan EU och Nato. Regeringen kunde i höstas välkomna Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg och det Nordatlantiska rådet till Sverige - ett besök som visade på vårt nära partnerskap och som fördjupade vår säkerhetspolitiska dialog ytterligare.

FN förblir också en hörnsten i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. USA:s förnyade engagemang i det multilaterala systemet förbättrar förutsättningarna avsevärt. Att delta under FN:s och Frankrikes ledning i de militära insatserna i Mali är en del av att bidra också till vår säkerhet i Europa.

Den feministiska utrikespolitiken har fått stort internationellt genomslag. Det är jag stolt över, inte minst för att agendan för kvinnor, fred och säkerhet är viktig. Att kvinnor måste få delta i alla delar av en konfliktcykel borde vara en självklarhet. Men också behovet av att ständigt påtala kvinnors och flickors rätt till såväl säkerhet som frånvaro av våld, både i konflikter och generellt, är tyvärr fortsatt stort.

I dagens säkerhetspolitiska läge ligger initiativ som leder till spekulationer om splittring och en förändrad säkerhetspolitisklinje inte i Sveriges intresse. Låt mig vara lika tydlig som tidigare gällande Sveriges säkerhetspolitiska linje: den säkerhetspolitiska linjen ligger fast. Sverige är inte med i någon militär allians. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra, samtidigt som vi förstärker det svenska totalförsvaret. Regeringens fördjupade försvarspolitiska samarbeten är en viktig del i detta. Våra nära kontakter med den amerikanska administrationen bekräftar också värdet av en fortsatt stark transatlantisk länk.

Jag besökte Washington förra veckan där jag bland annat träffade Wendy Sherman, som är vice utrikesminister. Sherman är den som just nu leder den amerikanska delegationen i samtalen med Ryssland, både bilateralt och med Nato. I vårt samtal så pratade vi om veckans möten. Jag markerade de svenska röda linjerna när det gäller de ryska förslagen. Det handlar om att det är vi själva som bestämmer vår säkerhetspolitiska linje. Det innebär tex att det i alla lägen är vi själva och inte Ryssland som bestämmer huruvida vi väljer att vara militärt alliansfria eller inte. Vidare är alla förslag som innebär inskränkningar när det gäller till exempel övningsverksamhet, både vad det gäller var eller hur och med vem vi övar, oacceptabla. Sherman bekräftade att den europeiska säkerhetsordningen inte är förhandlingsbar och hon betonade vikten av det goda och nära samarbetet Sverige och USA har. Hon tackade också för tydligheten kring prioriteringarna och vårt arbete under det svenska OSSE-ordförandeskapet. Jag hade också samtal med Vita Husets biträdande nationella säkerhetsrådgivare, Jonathan Finer, på samma ämne och vi diskuterade olika scenarier som kan komma att bli aktuella.

Säkerhets- och utrikespolitiska vägval ska få vara en självklarhet för varje nation, utan påtryckningar utifrån. Suveräniteten är en grundbult i en regelbaserad världsordning, och något som den svenska regeringen kommer att fortsätta värna – i såväl vårt närområde som globalt.

Tack.